

Zondag Trinitatis/Drievuldigheidszondag

26 mei 2013; PKN Wehl

Spreuken 8:22-31

Johannes 2:23; 3:1-16

Wie is nu die Nicodemus? Wat voor indruk maakte hij op u? Zoals hij daar bij Jezus binnenkomt.... Farizeeër, joodse leider, in de nacht, valt met de deur in huis. Dus, dat zal wel iemand zijn met bravoure, die tegelijkertijd er niet openlijk voor uit wil komen dat hij contact heeft met Jezus. Grote mond, klein hartje. Zo is het toch? Dat staat er immers. Of niet..??!!

We hebben vast ons oordeel al klaar en Nikodemus in een hokje geplaatst. Op basis van wat we eerder over dit verhaal gehoord of misschien geleerd hebben.... Op basis van beelden die bij ons opkomen bij woorden als 'Farizeeër' of 'nacht', de intonatie, hoe we verhalen HOREN en niet te vergeten ons beeld van Jezus: de begripende, rustige leraar, die andere mensen op een vriendelijke manier op zijn plaats zet.... gestolde beelden. Zo is het.

Met deze beelden kleuren we dit verhaal in, net zoals we trouwens nieuwsberichten inkleuren vanuit onze ervaringen, denkbeelden, kennis. Dat invullen doen we vaak onbewust. We denken of zeggen: "Zo is het toch, dat staat er immers, ik heb het zelf gelezen, gezien..." O ja?

Kent u het programma 'Brands met boeken'? Dat is een tv programma op zondagmorgen met korte interviews van ongeveer 10 minuten met schrijvers. Het is ook wekelijks op de radio, dan is het een gesprek van 50 minuten. Laatst zag en hoorde ik bij toeval tweemaal een gesprek met dezelfde persoon. Op basis van het tv-interview vond ik de schrijver een typische man, die bijvoorbeeld zomaar zijn vrouw na 15 jaar verlaat. Later tijdens het gesprek op de radio, blijkt zij bij nader inzien psychotisch te zijn en heeft hij al die tijd voor haar gezorgd tot het echt niet meer ging. Ofwel, ik werd met de neus op de feiten gedrukt en moest mijn mening bijstellen. Dat deed me wederom beseffen dat ik me onbewust toch weer makkelijk mee had laten voeren, snel van alles had ingevuld en me bovendien had laten leiden door mijn eigen ideeën over relaties. Een verhaal heeft meerdere kanten, hoor en wederhoor.... Waar was mijn gezond verstand, mijn doorvragend vermogen?

Laten we, met deze kennis in ons achterhoofd, vandaag eens nauwkeuriger stilstaan bij de tekst van de evangelist Johannes. Wat staat er en hoe interpreteren we...??!!

We krijgen te horen dat Nicodemus een farizeeër is. Nu hebben we op basis van wat we weten of ons geleerd is, niet zo'n hoogstaand beeld van farizeeërs. Deze voorkennis is gelijk een valkuil. Dit verhaal staat namelijk aan het begin van het Johannesevangelie en de farizeeërs hebben nog amper een rol van betekenis gespeeld. We kunnen nog geen beeld hebben. Dus, laten we ons oordeel opschorten.

Farizeeër Nicodemus komt dus bij Jezus en wel in de nacht. 'Nacht'... ook daar hebben we onze ideeën bij. Een dief komt in de nacht. Nacht is ook geheimzinnig, stiekem, niet gezien willen worden. Waarom? Zou Nicodemus zich schamen, bang zijn dat zijn bezoek aan Jezus zijn imago zou kunnen schaden?

Maar, nacht betekent ook: rust. Gelegenheid om te overdenken. Als we op bed liggen, hebben we vaak de mooiste inzichten of de tijd om datgene wat ons bezighoudt te overdenken. In het Oude Testament hebben mensen in de nacht godservaringen. Denk aan Abraham, die de belofte van God kreeg dat zijn nageslacht zo talrijk zal zijn als het aantal sterren aan de hemel terwijl hij naar diezelfde hemel staarde. Of Samuel die werd geroepen in de nacht. Het belangrijkste verhaal in de bijbel, de basis van het ontstaan van het jodendom, vindt ook in de nacht plaats: de uittoch uit Egypte. Nog steeds, elk jaar opnieuw, tijdens de nacht der nachten, met Pesach, vraagt de jongste in het gezin waarom ze bij elkaar zijn. Om niet te vergeten... nooit te vergeten dat ook zij ooit vreemdelingen waren en dankzij God bevrijd zijn. Pesach, een nacht om te leren... en laat Nicodemus nu juist met Pesach naar Jezus gaan. Het gesprek tussen Nicodemus en Jezus als leergesprek, geloofsgesprek. Dan krijgt het verhaal gelijk een andere lading.

Oké, toegegeven, Nicodemus komt misschien in eerste instantie wel binnen met een bepaald beeld, als hij zegt: "Rabbi, wij weten dat u een leraar bent die van God gekomen is, want alleen met Gods hulp kan iemand de wondertekens doen die u verricht". Maar, hij laat dat beeld al snel los door tot twee maal toe op Jezus uitspraken te vragen: "Hoe kan dat...??" Ofwel, hij blijft niet bij zijn eigen standpunt, is dus niet star of vasthoudend wat betreft zijn geloofsopvattingen. Integendeel, door te vragen geeft hij aan dat hij datgene wat Jezus zegt te willen weten, te begrijpen, in de vingers te krijgen. Hij toont zo zijn nieuwsgierigheid en betrokkenheid.... Nicodemus vraagt door en laat merken dat hij niet zomaar alles klakkeloos aanneemt wat Jezus zegt. Deze open, bevragende houding is nodig om echt te leren. Een echt leergesprek dus.

Laten we daar eens verder over mijmeren, over *leergesprek*. Leren doen we met onze rede. Dat betekent dus geloven gaat via ons verstand, ons gezond verstand. Dat staat misschien haaks op datgene wat ons vroeger wellicht gezegd werd, als we een geloofsuitspraak niet begrepen: "je moet het ook geloven, als je het zou begrijpen, hoef je het niet meer te geloven. Het heet niet voor niks geloof "

Maar, als we ons gezonde verstand niet meer gebruiken, kan er van alles misgaan. Het kan ons behoeden voor misstappen. Het is een goed wapen tegen bijvoorbeeld de indoctrinatie van geestelijke leiders die de leer hebben verheven boven het leven, en het eigen gelijk boven elke andere geloofsopvatting.

Het gezonde verstand, het gaan langs de weg van de rede, is ook een goed tegenwicht tegen het populistisch taalgebruik dat sommige politici gebruiken om zo in te spelen op onze onderbuikgevoelens. Het verstand gebruiken, voorkomt natuurlijk ook dat we onzin uitkramen, hetgeen nog wel eens gebeurt.

Je gezonde verstand gebruiken, betekent ook twijfelen. Ons de vraag te stellen: "Is het echt zo, wat er gezegd wordt, wat ons wordt voorgehouden? Wat we lezen, horen?". Die houding stimuleert ons weer om in beweging te komen, om door te vragen, te denken, te kijken. Twijfel als inspiratiebron om te zoeken naar mogelijkheden, om kansen te benutten, om het te wagen op hoop van zegen... Twijfel is de dynamiek van het leven en het geloof. Want geloof is nooit een ogenblik zonder ongeloof en het ongeloof is nooit een ogenblik zonder geloof. Geloof en twijfel horen bij elkaar.

Ofwel, geloven is geen kant en klaar gestold bezit dat duidelijk is, dat verdedigd of gehandhaafd kan worden. De verhalen in de bijbel en de leerstellingen zijn geen objectieve, harde norm waarlangs ons geloof gelegd en veroordeeld of beoordeeld kan worden. Geloof is vloeibaar, uitdagend, roept ons steeds opnieuw op onze ideeën los te laten, te bevragen: "Hoe dan...?" en het vervolgens vanuit een ander gezichtspunt te bekijken, opnieuw gestalte te geven, geboren te laten worden.

Vandaag is het zondag Trinitatis, Drievuldigheidszondag. God als één en drie. God als Vader, Zoon en Geest; God voor ons, naast ons en achter ons. Omdat God niet in één beeld of aspect te vatten is, maar ons steeds uitdaagt God en dus geloof vanuit verschillende hoeken te onderzoeken.

Dat de wind ons open mag waaien....

Amen

Petra van der Voort, theoloog